

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyně JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobce: P. K.

proti
žalovanému: Ministerstvo práce a sociálních věcí
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 6. 2023, č. j. MPSV-2023/132476-923,
ve věci doplatku na bydlení

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 19. 6. 2023, č. j. MPSV-2023/132476-923, **se zrušuje** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou došlou zdejšímu soudu dne 19. 6. 2023 domáhal zrušení rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 19. 6. 2023, č. j. MPSV-2023/132476-923 (dále „napadené rozhodnutí“), kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajská pobočka v Ostravě ze dne 23. 5. 2023, č. j. 239897/2023/OOI (dále „prvostupňové rozhodnutí“), kterým byla žalobci zamítnuta jeho žádost o doplatek na bydlení. Důvodem zamítnutí žádosti bylo nesplnění povinnosti žalobce osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, spočívající v neumožnění provedení

sociálního šetření ani na výzvu úřadu práce, tedy postup podle § 49 odst. 5 a § 63 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

2. Žalobce nesouhlasí s napadeným rozhodnutím s ohledem na nedostatečně zjištěný skutkový stav. Tvrdil, že v době, kdy mělo proběhnout sociální šetření, byl v místě jeho provedení, tedy ve svém bytě. Z videozáznamu, kterého se v řízení dovolával, vyplývá, že pracovnice úřadu práce se v předemtný den ani nepokusily sociální šetření provést, neboť jen postávaly u dveří, nezvonily, a ačkoliv byly dveře do domu dvakrát otevřeny kolemjdoucím, nepokusily se vstoupit a zaklepat u žalobce. Pokud předpokládaly, že zvoní zvonek od vstupních dveří do domu, protože je podsvícen, nemusela to být pravda. Žalovaný nesprávně neprovedl důkaz tímto videozáznamem. Žalobce jej nezaslal elektronicky, protože neví, v jakém formátu by to mohl udělat.
3. Žalovaný ve svém vyjádření shrnul dosavadní průběh řízení před správními orgány a odkázal na závěry v napadeném rozhodnutí.
4. Krajský soud poté, co zjistil, že žalobní návrh je věcně projednatelný, přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu v době rozhodování žalovaného (ust. § 75 odst. 1 s. ř. s.).
5. Soud ze správního spisu zjistil, že dne 5. 4. 2023 uplatnil žalobce žádost o doplatek na bydlení spolu s žádostí o příspěvek na živobytí. Úřad práce téhož dne žalobce vyzval k doložení požadovaných podkladů pro rozhodnutí, a to ve vztahu k oběma dávkám. Požadované podklady žalobce doložil a jsou založeny ve spise vedeném o žádosti o příspěvek na živobytí.
6. Úřad práce se bez předchozího oznámení žalobci pokusil o provedení sociálního šetření u žalobce v bytě na adrese O. 32, O.-P. ve dnech 21. 4. 2023, 27. 4. 2023 a 28. 4. 2023, vždy po 12.00 hodině. Žalobce nebyl zastížen, o čemž svědčí „záznam ze šetření v místě k dávkám příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení“. Úřad práce vyzval žalobce dne 28. 4. 2023 k umožnění sociálního šetření dne 19. 5. 2023 v časovém rozmezí 8.00 -18.00 hod., opět pro obě dávky, u každé samostatnou výzvou.
7. Podle záznamu ze sociálního šetření se dne 19. 5. 2023 v 8.15 hod. na uvedenou adresu dostavily dvě pracovnice úřadu práce. Tyto opakovaně zazvonily na označený zvonek vstupních domovních dveří, který byl podsvícen. Nikdo se však neozval a nikdo nepřišel otevřít. Pracovnice proto učinily závěr, že žalobce je nezastížen a sociální šetření nelze provést.
8. Úřad práce dne 23. 5. 2023 žádost žalobce o dávku doplatek na bydlení zamítl podle § 49 odst. 5 a § 63 zákona o hmotné nouzi, protože žalobce neumožnil provedení sociálního šetření ani na předchozí výzvu, a nebylo tak možné ověřit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku. Proti rozhodnutí podal žalobce včas odvolání. Uvedl, že v uvedenou dobu byl doma, nikdo však nepřišel. Poukázal rovněž na to, že jej nikdo nekontaktoval ani telefonicky, což je běžný postup, když není reagováno na zazvonění. Podivil se nad postupem úřadu práce, který provedl takto „laxně“ jeden pokus o sociální šetření, což vedlo k nepřiměřenému důsledku pro žalobce. Následně žalobce odvolání doplnil. Uvedl, že shlédl videozáznam z kamery bytového družstva, ze kterého vyplynulo, že dvě osoby, pravděpodobně úřednice z úřadu práce, stály před domovními dveřmi cca 2 minuty, pořizovaly si snímky, ale nezvonily, nepokusily se vejít do domu, ačkoliv dveře byly otevřeny dvěma kolemjdoucími, nepokusily se zavolat ani zaklepat na bytové dveře.

9. O odvolání rozhodl žalovaný nyní napadeným rozhodnutím, ve kterém se ztotožnil se závěrem úřadu práce, že žalobce porušil svou povinnost umožnit sociální šetření, což vedlo k zamítnutí žádosti o dávku podle § 63 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Uvedl, že pracovníci úřadu práce nemají povinnost telefonicky kontaktovat žadatele, že chtějí provést šetření v místě bydliště. K okolnostem, kterých se žalobce dovolával a které mají vyplývat z videozáznamu, žalovaný uvedl, že žalobce tento jako důkazní prostředek nepředložil. Naopak ze záznamu o sociálním šetření vyplývá, že bylo zazvoněno na zvonek a nikdo neotevřel.
10. Podle § 63 odst. 2 zákona o hmotné nouzi, *pokud žadatel o dávku, příjemce dávky nebo osoba společně posuzovaná tím, že nedají souhlas se vstupem do obydlí, znemožní provedení sociálního šetření, popřípadě šetření v místě, k ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku nebo její výši, může jim být žádost o dávku zamítnuta nebo dávka odejmuta, popřípadě snížena její výše.*
11. Podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o hmotné nouzi, *žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby jsou povinni osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav.* Podle pátého odstavce téhož ustanovení, *nesplní-li osoba uvedená v odstavcích 1 až 4 ve lhůtě stanovené příslušným orgánem povinnosti uvedené v odstavcích 1 až 4, může být po předchozím upozornění žádost o dávku zamítnuta, výplata dávky zastavena, nebo dávka odejmuta.*
12. Mezi účastníky není spor o to, že žalobce byl povinen osvědčit skutečnosti rozhodné pro dávku doplatek na bydlení ve formě sociálního šetření. Konečně, doplatek na bydlení je podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi dávkou v hmotné nouzi a k požadavku správních orgánů vyřizujících žádost o tuto dávku na to, aby žadatel poskytl potřebnou součinnost při ověřování jeho sociálních a majetkových poměrů, včetně umožnění provedení sociálního šetření v obydlí žadatele, se opakovaně vyjadřovala judikatura správních soudů a shledala jej zákonným (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 11. 2020, č. j. 4 Ads 184/2020-59, bod 15). Sporné je, zda skutková zjištění jsou dostatečná pro závěr, že žalobce provedení sociálního šetření znemožnil.
13. Jak vyplývá již z § 1 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi, zákon o pomoci v hmotné nouzi je vystavěn na tom, že je nutné oprávněným osobám v hmotné nouzi pomáhat. Tento předpoklad pro další úvahy zdůrazňuje i judikatura (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 10 Ads 29/2021 – 38 z 5. 5. 2021, bod 7). Na druhé straně je nezbytné, aby osoby tento systém nezneužívaly (srov. též rozsudek NSS ze dne 22. 2. 2017, čj. 6 Ads 220/2016-32). Veřejné prostředky, ze kterých jsou doplatky na bydlení poskytovány, je potřeba chránit před neoprávněným využíváním. Je proto namístě, aby správní orgány (zde pobočka úřadu práce) ověřovaly, zda jsou žadatelé o dávky skutečně v hmotné nouzi (2 Ads 376/2020, bod 17).
14. Zákon o pomoci v hmotné nouzi neobsahuje zvláštní úpravu poučovací povinnosti, s výjimkou obecného ustanovení, že každý má nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení (§ 1 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Poučovací povinnost v řízení o dávkách v hmotné nouzi tak vyplývá ze zákona č. 500/2004 Sb., správní řádu, stejně jako základní zásady, podle nichž jsou správní orgány a účastníci povinni postupovat (§ 1 odst. 2 a § 177 odst. 1 správního řádu).

15. Mezi základní zásady, kterými se podle správního řádu řídí činnost správních orgánů, patří podle § 4 správního řádu to, že veřejná správa je službou veřejnosti. Ustanovení § 4 odst. 1 správního řádu ukládá správním orgánům vycházet dotčeným osobám vstříc, § 2 odst. 4 správního řádu povinnost dbát na to, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu. Konkrétní vyjádření této zásady spočívá v povinnosti poskytnout dotčeným osobám přiměřená poučení o jejich právech a povinnostech, je – li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné, jak je explicitně uvedeno v § 4 odst. 2 správního řádu, dále povinnostech pomoci odstranit rozpory bránící řádnému projednání a rozhodnutí věci, vyřídit věci bez zbytečných průtahů či volit takový postup, který co nejméně zatíží osoby dotčené činností správních orgánů (srov. např. v rozsudcích Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2007, č. j. 6 Ads 13/2006 - 51, či ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 Ads 157/2011 - 56). Dále v povinnosti správních orgánů pomoci podateli odstranit nedostatky jeho podání, ať již jde o předepsané náležitosti nebo jiné vady (§ 37 odst. 3 správního řádu).
16. V posuzované věci žalobce tvrdil skutečnosti, které, pokud by se ukázaly jako pravdivé, by byly způsobilé vyvrátit závěr žalovaného o neumožnění sociálního šetření. Žalobce totiž tvrdil, že v inkriminovanou dobu byl doma, a tedy sociální šetření neznemožnil. Tvrdil, že zvonek u domovních dveří nezvonil, že se pracovnice úřadu nepokusily vejít do domu a zaklepat u bytových dveří žalobce, ač tak učinit mohly, a že nevyužily telefonní kontakt pro ověření jeho přítomnosti v bytě. K tomu žalobce nabídl důkaz videozáznamem, který svému podání nedoložil. Žalovaný se však nepokusil důkaz od žalobce získat a provést jej, nepoučil jej o jeho povinnosti důkazní a nepomohl mu s tím, jakým způsobem (v jakém formátu), má žalobce tento důkaz žalovanému poskytnout. Nepostupoval tak podle § 37 odst. 3 správního řádu a porušil tím povinnost zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§3 správního řádu), a jednal v rozporu se smyslem zákona o pomoci v hmotné nouzi pomáhat oprávněným osobám. Krajský soud souhlasí s žalobcem, že nutnost pomáhat oprávněným osobám vyžaduje při pokusu o provedení sociálního šetření větší aktivitu od pracovníků úřadu práce, než jen prosté zazvonění na zvonek; vstoupit do domu a zaklepat na bytové dveře, je – li to možné, a využít telefonický kontakt, je – li k dispozici, patří podle názoru soudu mezi nezbytné kroky, po jejichž marném vyčerpání lze teprve učinit závěr o neumožnění sociálního šetření. Konečně, ze soudních rozhodnutí zde citovaných vyplývá, že správní orgány běžně tyto kroky činí (viz např. skutkový základ rozsudku č. j. 10 Ads 29/2021 – 38 nebo rozsudek č. j. 9 Ads 258/2020-27 z 14. 1. 2021). Tím, že žalovaný nevyzval žalobce k předložení dovolávaného videozáznamu, zatížil řízení vadou, spočívající jednak v porušení ustanovení o řízení, které mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí, jednak v tom, že skutkový základ nemá oporu ve spisech, když skutkový stav může být provedením tohoto videozáznamu zjištěn jinak. Jde o vady řízení podle § 76 odst. 1 písm. b) a c) s. ř. s., a krajský soud proto napadené rozhodnutí bez jednání zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení podle § 76 odst. 1 a § 78 odst. 4 s. ř. s. V něm se žalovaný pokusí odstranit vadu odvolání spočívající v tom, že žalobce nepředložil předmětný videozáznam, a poučí jej, jak mám tento důkazní prostředek žalovanému poskytnout a upozorní jej na jeho důkazní povinnost. Následně, bude-li to možné, provede tento důkaz a učiní z něj případně skutková zjištění, která uváží při závěru o skutkovém stavu. Další postup se pak bude odvíjet od posouzení případných nových zjištění.
17. V řízení byl plně procesně úspěšný žalobce, kterému v souladu s ustanovením § 60

odst. 1 s. ř. s. vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Podle obsahu spisu mu však žádné náklady řízení nevznikly, a soud proto rozhodl tak, že žádnému z účastníků řízení náhradu nákladů řízení nepřiznal.

18. K námitce žalobce ohledně postupu žalovaného ve věci žádosti o příspěvku na bydlení krajský soud dodává, že jde o námitku mimo předmět tohoto řízení, a proto se jí krajský soud nemůže zabývat.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **lze** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů po doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Podmínkou řízení o kasační stížnosti je povinné zastoupení stěžovatele advokátem, pokud stěžovatel sám nemá vysokoškolské právnické vzdělání.

Ostrava 30. ledna 2024

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně